

NIEUWE KANSSEN VOOR DE BOOMMARTER?

Sim Broekhuizen & Gerard Müskens

Het nijver verzamelen van doodgereden boommarters, eerst door de afdeling Dierecologie van het IBN-DLO en de laatste jaren ook door de VZZ-Werkgroep Boommarter Nederland, heeft duidelijk gemaakt dat sterfte door het wegverkeer een serieuze bedreiging vormt voor het voortbestaan van lokale boommarterpopulaties. Voor dassen en andere niet-klimmende zoogdier-soorten is het vrij gemakkelijk om min of meer afdoende maatregelen te treffen om sterfte op wegen te voorkomen, al vergt dat soms flinke ingrepen en veel geld. Maar wat zou je kunnen doen om de verkeerssterfte onder boommarters, die immers snel en gemakkelijk over elk soort hekwerk klimmen, te verminderen?

Het valt niet mee om een ras-klimmer als de boommarter met hekken van de rijkswegen af te houden. Misschien kan de verkeerssterfte iets verminderd worden door hem een veilige passage te bieden via de signaleringsportalen.

Foto Norbert Huys / Fennec-films

Wijsman & Canters (1997) schatten het aantal volgroeide boommarters in Nederland op ongeveer 300, met jonge dieren erbij op ruim 500. Het zijn ruwe schattingen. De laatste jaren werden ongeveer 30 doodgereden boommarters per jaar verzameld. Natuurlijk waren dat niet alle dieren die werden aan- en overreden. Een deel van de slachtoffers kon wellicht nog wegkruipen, een aantal zal door roofdieren zijn weggehaald en een deel bleef mogelijk wel op en langs de weg liggen, maar werd niet gemeld.

Welk deel van de slachtoffers zo aan de aandacht is ontglipt, is moeilijk te zeggen. De helft? Dan zou het jaarlijks aantal verkeersslachtoffers op ongeveer 60 liggen, wat zou betekenen dat het wegverkeer een tol van bijna 15% zou nemen. Voor dassen wordt wel aangenomen dat een extra sterfte van 15% bovenop de 'natuurlijke' sterfte het maximale is wat een populatie nog door aanwas kan compenseren. Als dat zo is en dat ook voor de boommarter geldt (beide marterachtigen hebben één worp per jaar met gemiddeld iets minder dan 3 jongen per worp), dan nadert de verkeerssterfte onder de boommarters een kritische waarde, die wellicht plaatselijk al wordt of werd overschreden. Het wordt dus de hoogste tijd het aantal ver-

De portalen over de rijkswegen kunnen wellicht geschikt gemaakt worden voor passage door boommarters (en eekhoorns), voor zover ze de hele breedte van de rijksweg overspannen.
Foto Sim Broekhuizen

keersslachtoffers te doen verminderen en de verbindingen tussen de diverse deel-populaties te versterken.

Loopbruggen?

Dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan. Hoe valt een boomarter enerzijds weg te houden van een verkeersweg en hoe laat je hem anderzijds toch ook een weg veilig passeren? In een bijsluiter in het laatste nummer van 1997 van *Natuurbehoud* wordt gewag gemaakt van het nut van faunatunnels, ook voor boommarters. Voor zover met faunatunnels de voor dassen aangelegde pijpen worden bedoeld, is het de vraag

of die wel door boommarters worden gebruikt. Voor zover we weten is het gebruik van dassentunnels door boommarters nooit echt vastgesteld. Je kunt je dat ook beter van een steenarter voorstellen dan van een ras-klimmer als de boomarter. Maar hoe moet je ze dan veilig over laten steken?

Er is wel eens voorgesteld om tussen de boomkruinen aan weerszijde van de weg een soort 'loopbrug' voor boommarters en eekhoorns aan te leggen (o.a. van der Linden 1993 p. 28; Gjaltema 1966 p. 30). Tot realisatie van zo'n loopbrug is het echter tot nu toe nooit gekomen. Je zou het gebruik

ervan ook moeten volgen, en ook dat is niet zo eenvoudig. Maar...

Wie regelmatig van het VZZ-kantoor in Utrecht over de A12 naar Arnhem rijdt zal zijn opgevallen dat over deze weg steeds meer verkeersportalen worden geplaatst. Constructies die op diverse plaatsen, zowel op de Utrechtse Heuvelrug als op de Veluwe, praktisch van boomkruin tot boomkruin reiken. Potentiële boomarterbruggen? Zo direct natuurlijk niet. De portalen bestaan voor een belangrijk gedeelte uit gladde buizen die noch goed houvast, noch dekking bieden tegen het licht en het lawaai van het er onderdoor voortrazende verkeer. Daarbij is het bos aan de uiteinden van de portalen zo ver teruggezet, dat de portalen niet echt meer via de boomkronen te bereiken zijn. Toch noopte het grote aantal verkeersslachtoffers onder de boomarters, ook op de autosnelwegen, ons tot gepeins over de mogelijkheden de verkeersportalen als marterloopbrug te benutten.

Veilig rondspieden

Voor zover we de boomarter een beetje kennen, denken we dat hij graag zicht heeft op zijn omgeving. Als hij zich bespied weet, trekt hij zich vaak terug achter een stam of achter takken, om daarvandaan te kijken hoe de zaak zich verder ontwikkelt. Aan de ene kant zich geborgen willen weten, aan de andere kant wel kunnen rondspieden. Het bracht ons op het idee van een ruime buis met een diameter van ongeveer 40 cm, tussen de schuin-opstaande steunbuizen geschoven, met om de 75 cm aan de zijkanten ronde gaten met een diameter van 10 à 15 cm voor de uitkijk en van onderen om de meter een gaatje met een diameter van 3 à 4 cm om binnen gekomen regenwater te laten weglopen. Voor de aansluiting van de buizen op de boomkronen moet nog een oplossing worden bedacht. (De buis kan aan weerszijden uitsteken buiten het portaal en misschien kan een 'knuppelbrug-hangmat' de verbinding met de boomkruinen vormen. Red.) Een mooie taak voor de ecologen in dienst van Rijkswaterstaat?

Zou zo'n buis een kans maken te functioneren? Dat zou natuurlijk gecontroleerd moeten worden. Met behulp van infrarood-bewegingsverklippers en een simpel data-loggertje is de passage van een dier makkelijk te registreren. Er is in de portalen al elektriciteit aanwezig. Op die manier is het echter niet

mogelijk de passage van een marter te onderscheiden van die van bijvoorbeeld een eekhoorn. Maar alleen al te weten dat zo'n portaal door een dier gebruikt wordt om een weg over te steken is al een enorme winst. Blijft dan natuurlijk wel de vraag hoe je de toegang tot de portaalbuis attractief voor marters maakt. Er zou wat experimenteel werk moeten worden gedaan. Dat kost natuurlijk geld en dat zal er wel niet zijn. Maar het hoeft niet zo duur te zijn als een proef met de inrichting van portalen voor elektronische tol-inning bij het rijden in de spitsuren.

Toch nog een kans voor de boomarter?

Literatuur

- Gjaltema, A., 1996. De boomarter, de grote onbekende. Een aanzet tot een beschermingsplan voor de boomarter in Overijssel. Provincie Overijssel, Zwolle. 36 pp, 12 bijlagen.
- Linden, P. van der, 1993. Gooise Ecologische Infrastructuur. Milieufederatie Noord-Holland, Zaandam. 169 pp.
- Wijsman, H. & K. Canters, 1997. Wat doen we met de boomarter? Wetenschappelijke Mededeling KNNV, nr. 219: 70-77.

Sim Broekhuizen & Gerard Müskens, IBN-DLO, Postbus 23, NL-6700 AA Wageningen